

Становище

относно дисертационен труд на от Сотир Иванов Инванов - докторант редовна форма на обучение в катедра *История* при ПИФ на ЮЗУ.

На тема: "Социално-икономическа характеристика на Средна Струма и Средна Места от края на III в. пр.Хр. до средата на I в. сл.Хр."

от доц. д-р Алексей Милков Гоцев, Национален Археологически Институт с музей при БАН, преподавател в катедра "История" на Правно-исторически факултет при ЮЗУ „Неофит Рилски“ - Благоевград, член на научно жури (Заповед на ректора № 1021/30.04.2018 г.) за присъждане на образователната и научна степен *доктор*, по научна специалност *Стара история и тракология*, професионално направление 2.2 История и археология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки

Предложеният дисертационен труд се състои от увод, 5 глави и заключение (общо 307 с. текст), пет приложения, списък на използваната литература, каталози и епиграфски сбирки.

Подбраната тема е достатъчно значима и напълно покрива критериите за един дисертационен труд, но в същото време е и много сложна и крие редица опасности и трудности при нейната разработка. Проблемите са основно в обективното състояние, нивото на знанията ни по разглежданата тема, а също така и недобре изчистената и често хаотично прилагана, методика на такъв тип проучвания.

В уводната част се определят ясно и точно целите на дисертационния труд и най-вече - избраната методи са проучването, които ще позволят да се поставят в правилна светлина основните проблеми и да се решат очертаните задачи на предлаганата разработка. Ясно е, че в случая се прави едно комплексно, интердисциплинно изследване, без което поставената задача е неизпълнима.

При географския преглед, направен в глава I, прави впечатление, че има известни неточности и смесване на чисто географски термини и понятия с политически събития, етнически характеристики на различни племена и пр. Както добре и точно са определени и

могивирани хронологическите граници на проучването, така следва ясно и подробно да се определят и географските граници на разглежданата територия.

Направеният географски преглед, който е задължителен за всяко проучване от такъв ранг, е ненужно подробен и натоварен с данни, които нямат отношение към разглежданата проблематика. Физико-географските характеристики на двата региона са важни най-вече с оглед възможностите, които осигуряват за реализирането на определен тип икономика, за реализацията на различни контакти и комуникации и също така - експлоатацията на природни ресурси и тяхното отражение върху социално-икономическото развитие на населението тук.

Представените в работа методи, които се ползват от автора при проучването, са дадени в крайно схематичен вид и не отразяват цялата специфика на едно комплексно изследване, какъвто е предлагания труд. Точно, защото "изследването е върху конкретен исторически, археологически, епиграфски и нумизматичен материал..."(с. 9) се налага да се уточни какви специфични методи на проучване на тези дисциплини и как са ползвани от автора с оглед целите на неговото проучване.

В глава II е направен исторически преглед, чиято цел е да се очертаят политическите събития и водещите процеси през елинистическата епоха и тяхното отражение върху ситуацията от разглежданата територия. Възстановката на историческите процеси от този период е направена в редица авторитетни издания и от водещи проучватели, които следва да бъдат коректно посочени в текста, наред и с античните автори. Хубаво е, че се обръща внимание и на исторически проучвания, които касаят събития и процеси именно от тази част на елинистическото койне, която е и предмет на настоящото проучване. Много важно е, че в дисертационния труд се отделя място и на промените, които настават след като територията е включена в рамките на Римската империя и на икономическите последици от този акт.

В глава III се обръща внимание на племенната структура в региона, урбанизацията и еволюцията на политическите центрове. Трябва веднага да се подчертае, че това е един много сложен проучвателски процес, който изисква координираното ползване на

резултати от различни научни дисциплини. И не винаги може да сме сигурни, че ще достигнем до задоволителни резултати поради естеството на изворовата база.

Добър опит е да се идентифицират споменатите в писмените извори селища и градски центрове с конкретни археологически обекти. В тези случаи личи доброто познание на писмените сведения, удачно са анализирани природо-географските характеристики на отделно взет район за да се уточни местоположението на даден селищен обект, чието име ни е известно от писмените извори и епиграфските материали.

Археологическата ситуация в разглеждания района е представена достатъчно точно и коректно в рамките на IV глава от презложения дисертационен труд. . Основно внимание се обръща върху селищната система, която е една от най-добре проучените в страната, макар и основно чрез теренни обхождания, локализация на селищни обекти и опитите да се установи йерархия в тяхната структура.Обърнато е внимание върху някои паметници свързани с погребалните практики и култовата дейност на населението от разглежданите територии. И тук може да се отбележи една обща тенденция, която е изкушила и колегата Сотир Иванов, да се представят всички известни археологически обекти без да се търси тяхната роля и значението им за изясняване на водещите проблеми., които са обект на настоящата работа.

Отново не става ясен избора от автора подход - разглеждане на двата региона по средните течения на Струма и Места поотделно и след това да се съпоставят резултатите от подобно проучване. Или се очертава общата, генерална археологическа ситуация на цялата разглеждана територия, а чак после се търсят причините довели до долвените различни регионални особености.

В Глава V са разгледани проблемите на монетната циркулация в района през интересувания ни период и техните възможности за реконструкция на водещите тенденции в социално-икономически и политически план. Тези данни са представени в Каталог на монетите, който улеснява читателя и позволява коректна проверка на направените в дисертацията изводи.

В заключителната част на своята работа авторът представя основните постигнати резултати и очертава една пластична картина на обществото (съзнателно и много правилно е

избегнат термина "племена") от края на III в. пр.н.е. до средата на I в. от н.е. Към тази характеристика са изведени на преден план и източниците, които (естествено, в различна степен) са спомогнали да се направи предложената в труда реконструкция на водещите социално-икономически процеси в разглежданите региони.

Ето част от проблемите, които са разгледани в дисертацията на колежата Сотир Иванов и при чието разработване са налице приносни елементи по отношение характеристиката на социално-икономическата ситуация по средните течения на реките Струма и Места за един период от 250 години

- Двата региона са представени като част от една по-голяма контактна зона, където се осъществяват връзки и взаимодействия между траки, елини и македонци в един дълъг исторически период

- Дадена е коректна етническа, социална и политическа характеристика на племената в двата района.

- Добре е характеризирана епохата на Елинизма - начален етап на формирането му и особено неговата втора половина - в самия край на I хил. пр.н.е.

- Селищна система по долините на двете реки е разгледана подробно - съществени характеристики, общи елементи и специфични особености, фактори, които влияят и определят нейния облик

- Поставени са и различни проблеми на урбанизацията, причините довели да нейното осъществяване и значението ѝ при изясняване на социално-икономическите процеси.

- Проследена е и ролята на Рим и неговата инвазия - политическа, военна, икономическа, в тези земи

Като цяло сме изправени пред едно самостоятелно, оригинално и стойностно проучване, базирано на различни източници на информация, умело анализирани и обобщени от докторанта Сотир Иванов.

В предложеното становище присъстват бележки и препоръки, но те не намаляват стойността и значението на предложения труд. Може би, част от тях би следвало да се

възприемат от автора при подготовката на текста за печат - нещо, което категорично препоръчвам.

Авторът коректно е посочил приносните моменти, залегнали в дисертацията.

Авнорефератът конкретно и точно отразява важните елементи в основната разработка и е съобразен с изискванията. Колегата Сотир Иванов има достатъчен брой публикации по разработваната тема.

С оглед на всичко казано по-горе предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на колежата Сотир Иванов Иванов образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност *Стара история и тракология*, професионално направление 2.2 История и археология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки

доц. д-р Алексей Милков Гоцев

09.06.2018 г.

София